

Η συμβολή της χριστιανικής θεολογίας στην ετερότητα

Πολιτισμός / Παιδεία-Εκπαίδευση

Δημήτριος Μπαλτατζής, Δρ. Φ. Σχολικός Σύμβουλος Π. Ε

Αν η χριστιανική θεολογία και Εκκλησία παραμένουν στο περιθώριο, δίχως να επηρεάζουν θεσμικά το σύγχρονο πολιτισμό, τούτο οφείλεται στη διαπλοκή τους με μια χρεοκοπημένη ηθική, ανίκανη να αρθρώσει πρόταση και νόημα ζωής για τον κόσμο, τον άνθρωπο και την ιστορία. Ο φανατικός είναι εκείνος που σφιχταγκαλιάζει την αλήθεια τόσο πολύ, ώστε τελικά την πνίγει. Η αλήθεια, λοιπόν, δεν είναι ανάγκη να εκλαμβάνεται ως δογματισμός και αποκλειστικότητα αλλά ως ερμηνευτική πρόταση και δυνατότητα να προσέλθει σε διάλογο και σχέση με τον άλλον. Ο κίνδυνος που απειλεί τη γνήσια θρησκευτική ζωή σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης δεν είναι άλλος από το φανατισμό και τη μισαλλοδοξία.

Οι μαθητές χρειάζεται να ενημερωθούν για τα προβλήματα αλλά και να κατανοήσουν πως πρέπει να βοηθούν με όποιο τρόπο μπορούν. Τα Αναλυτικά Προγράμματα γενικότερα, που εφαρμόζονται στα μειονοτικά σχολεία στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, ως προς τα γνωστικά αντικείμενα ακολουθούν τα Προγράμματα που εφαρμόζονται στα δημόσια σχολεία των χωρών της Ευρώπης. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθούν οπισθοδρομικά και μάλιστα είναι πρωτοποριακά για την εποχή μας ως προς την εφαρμογή της ιδέας της διαπολιτισμικότητας στην ευρωπαϊκή επικράτεια.

Η ορθόδοξη θεολογία ιδιαίτερα, που έχει μian άλλη παράδοση στην ιστορική της διαδρομή και δεν βαρύνεται με μian εκμετάλλευση του στο όνομα του χριστιανισμού στις χώρες (κυρίως αφρικανικές χώρες) της ιεραποστολής, όπως συνέβη στη χριστιανική Δύση, μπορεί να συνεργαστεί δημιουργικά και να προσανατολίσει προς μία παγκοσμιότητα που θα σέβεται τη διαφορά και την ετερότητα. Ο Θεός της ορθόδοξης παράδοσης δεν ταυτίζεται με έναν και μοναδικό πολιτισμό αλλά σαρκώνεται και βιώνεται μέσα σε κάθε ανθρώπινο πολιτισμό. Οι ιδέες περί αποκλειστικότητας και περιούσιου λαού του Θεού, που εμφιλοχώρησαν στις κατά τόπους αυτοκέφαλες εκκλησίες και συνταυτίζουν την υπόστασή τους με μian εθνική, φυλετική ή κρατική οντότητα, δεν μπορούν να εκφράσουν την αλήθεια και καθολικότητα της Εκκλησίας.

Η σύγχρονη Ορθοδοξία δεν πρέπει να προσκολλάται άγωνα και να αναπολεί νοσταλγικά εξωραίζοντας το ένδοξο βυζαντινό της παρελθόν, να κλείνεται σε ένα

είδος ναρκισσισμού, δυναμοκεντρικής και ιδιοκτησιακής αντίληψης για την κατοχή της αλήθειας. Θα πρέπει επιτέλους να βρει τη χρυσή τομή ανάμεσα στην εκκοσμίκευση και στην προσπάθειά της να συμμετάσχει ενεργά στο ιστορικό γίγνεσθαι. Είναι ιστορικό λάθος να ανατρέχουμε νοσταλγικά σε πολιτιστικές εκφράσεις του παρελθόντος, που διαμορφώθηκαν κάτω από άλλες ιστορικές δομές και καταστάσεις για να λύσουμε προβλήματα του παρόντος. Το να κατανοήσεις το νόημα του διαπολιτισμού προϋποθέτει να κατανοήσεις τις σχέσεις ανάμεσα στους πολιτισμούς, σήμερα αναγνωρίζουμε σε όλους τους πολιτισμούς το δικαίωμα να υπάρχουν και να αναπτύσσονται, να είναι ίσοι και να ανταλλάσσουν απόψεις. Σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, ο κάθε μαθητής έχει δικαίωμα να εκπαιδεύεται, ώστε να διατηρεί και να εκδηλώνει το δικό του πολιτισμό, αλλά και να κατανοεί το διαφορετικό. Η ευρωπαϊκή κοινωνία τείνει να γίνει μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία »[\[1\]](#).

Επίσης το μάθημα των Θρησκευτικών στο δημοτικό σχολείο πρέπει να περιλαμβάνει στη διδασκαλία του και στοιχεία άλλων θρησκειών. « Επιπλέον, οι συγκροτημένες θρησκευτικές παρουσίες, θέτουν την αναγκαιότητα της ανάπτυξης στο σχολείο μιας αμοιβαίας κατανόησης στις μεταξύ τους σχέσεις που διευκολύνουν την εξάλειψη κάθε κινήτρου ρατσιστικής ή θρησκευτικής αντιπαράθεσης ανάμεσα στους μαθητές»[\[2\]](#). Σήμερα οι λαοί της Ευρώπης διασφαλίζονται, στη βάση των οικουμενικών δικαιωμάτων του ανθρώπου που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του Ευρωπαϊκού πολιτικού πολιτισμού. Δηλαδή ο πλουραλισμός, η ποικιλία της πολιτισμικής έκφρασης, η προστασία των ιδιαίτερων ταυτοτήτων και η συνύπαρξη των διαφορετικών. «Ο ευρωπαϊκός μας προσανατολισμός δεν οδηγεί νομοτελειακά στην άμβλυνση της συνείδησης για το ρόλο της Ορθοδοξίας για την ταυτότητά μας και για το πνεύμα που δημιούργησε τα υπέροχα δείγματα του πολιτισμού μας»[\[3\]](#).

Η Καινή Διαθήκη οριοθετείται πέρα από την αποκλειστικότητα του περιούσιου λαού. Ο πλησίον είναι ο άλλος, ο έτερος, όπως και ο Θεός είναι ο απόλυτος Άλλος, ο όντως Έτερος προς τον άνθρωπο, που γίνεται αδελφός. Συνεπώς, η αποδοχή του άλλου και της ετερότητας δεν αποτελεί απλώς ένα ακόμη παράδοξο αίτημα της μετανεωτερικότητας και της πολυπολιτισμικότητας αλλά βρίσκεται ακριβώς στην καρδιά της θεολογικής μας παράδοσης. «Εν τη οικία του πατρός μου μοναί πολλάί εισιν» (Ιω. 14,2). Στην Καινή Διαθήκη μπορεί κανείς να προσεγγίσει μια σειρά από θεολογικούς τόπους της ετερότητας, όπως οι παραβολές του Καλού Σαμαρείτη και της Κρίσεως. Το ιδρυτικό γεγονός της Εκκλησίας στην Πεντηκοστή σημαίνει πρόσληψη της προσωπικής ετερότητας αλλά και της πολυπολιτισμικότητας των λαών και των γλωσσών στην προοπτική του σώματος του Χριστού. Η εμπειρία και δυναμική της αρχαίας Εκκλησίας στο σύνολό της φανερώνει σαφέστατα

πολυπολιτισμικές προοπτικές. Μια ερμηνευτική προσέγγιση της αρχέγονης χριστιανικής κοινότητας, η ίδια η εκκλησιολογία του αποστόλου Παύλου, η Αποστολική Σύνοδος και το άνοιγμα προς τους εθνικούς σηματοδοτούν τις απαρχές μιας νέας πραγματικότητας. Οι άνθρωποι δεν πρέπει να είναι Ιουδαίοι ή να εφαρμόζουν τον Μωσαϊκό Νόμο για να ενταχθούν στην Εκκλησία. Η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος δεν επιβάλλει μian αναγκαστική ομοιομορφία με απαρέγκλιτους κανόνες και κατηγορικές προσταγές. Αντίθετα, φωτίζει την προσωπική ετερότητα του κάθε μέλους της εκκλησιαστικής κοινότητας και την ανάγκη σε αρμονική αλληλεξάρτηση με τα άλλα, οικοδομώντας την ενότητα του σώματος.

Αρχές και αξίες όπως η ανοικτότητα, η ανεκτικότητα, η νηφαλιότητα, η οικουμενικότητα, η αποδοχή και ο σεβασμός του άλλου, της θρησκευτικής ετερότητας και του διαφορετικού πολιτισμού, η ειρηνική συνύπαρξη, ο διάλογος, η ελευθερία κ.ά., είναι ανάγκη να προκύψουν εσωτερικά μέσα από τις ίδιες τις θρησκευτικές παραδόσεις και κοινότητες, ως δική τους έκφραση και αναζήτηση. Οι αξίες αυτές υφίστανται κατά βάση στο εσωτερικό των χριστιανικών παραδόσεων. Χρειάζεται να επαναβεβαιωθούν στην πράξη και στην ίδια τη ζωή τους. Το ίδιο μπορεί να συμβαίνει και με άλλες θρησκευτικές παραδόσεις.

[1] Πασιάς, Γ., Φλουρής, Γ., (1997). Ο Εθνικός χαρακτήρας της σχολικής γνώσης και η ιδεολογία του ευρωπαϊσμού, στο Παιδαγωγική Επιστήμη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Τάσεις και προοπτικές, Ζ΄ Διεθνές Συνέδριο ΠΕΕ, Αθήνα, σ. 68.

[2] Πασιάς, Γ., Φλουρής, Γ., (1997). Ο Εθνικός χαρακτήρας της σχολικής γνώσης και η ιδεολογία του ευρωπαϊσμού, στο Παιδαγωγική Επιστήμη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Τάσεις και προοπτικές, Ζ΄ Διεθνές Συνέδριο ΠΕΕ, Αθήνα, σ. 151.

[3] Δεληκωνσταντής, (2005). Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού, Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας, Βουλή των Ελλήνων, σ. 49.

<http://bitly.com/1lwvdxn>